

Súd: Okresný súd Lučenec
Spisová značka: 16C/14/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6623200947
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 02. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dušan Kucbel
ECLI: ECLI:SK:OSLC:2024:6623200947.11

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Lučenec, pred sudcom JUDr. Dušanom Kucbelom, v spore žalobcov 1/ A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, XXX XX D., 2/ E. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XXX, XXX XX D., 3/ F. G., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, XXX XX D., 4/ F. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom H. XXX, XXX XX H., právne zastúpených JUDr. Erikou Golskou, advokátskou kanceláriou s.r.o., so sídlom T. G. Masaryka 7, 984 01 Lučenec, IČO: 52 849 261 proti žalovaným 1/F. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom B. XX, XXX XX F., 2/ E. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom B. XX, XXX XX F., o určenie neplatnosti závetu, takto

rozhodol:

I. Súd u r č u j e, že závet poručiťky B. B., narodenej XX.XX.XXXX, I. XX.XX.XXXX, naposledy bytom H. G. J. XXX/XX, K., zo dňa 28.06.2022 je n e p l a t n ý.

II. Žalovaná 1/ a žalovaný 2/ s ú p o v i n í spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenie súdu o výške trov konania.

o d ô v o d n e n i e:

1. Predmetom sporu bolo posúdenie (ne)platnosti závetu zo dňa 28.06.2022 predloženého v dedičskom konaní po poručiťke B. B., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX. Závet predložila v dedičskom konaní žalovaná 1/, ktorý žalobcovia ako prichádzajúci zákonní dedičia namietli pre jeho neplatnosť. Notár prejednávajúci dedičstvo po poručiťke žalobcov na základe toho uznesením odkázal na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu. V ňom mala poručiťka odkázať v prípade jej smrti byť na ulici G. J. v Lučenci v prospech jej sestry – žalovanej 1/. V rámci prostriedkov procesného útoku namietali, že poručiťka im nespomenula, že spísala závet, v ktorom odkázala byť v prospech žalovanej 1/. Namietali, že poručiťka nebola spôsobilá na spísanie závetu, pretože bola v tom čase hospitalizovaná na oddelení dlhodobó chorých v Nsp Lučenec. Za tým účelom navrhli znalecké dokazovanie. Popreli tiež pravosť podpisu poručiťky na závete, pretože sa podpisovala ako úradníčka a jej písmo bolo úhľadné a pekné. Navrhli za tým účelom vykonanie znaleckého dokazovania a ako porovnávací materiál navrhli vyžiadať podpisy poručiťky pri preberaní dôchodku cez poštu v rozhodnom období. Namietli tiež prítomnosť závetnej svedkyne F. F., ktorá sa v čase spísania závetu mala nachádzať v práci v zahraničí. Rovnako namietli formálne nedostatky závetu. Navrhli vykonať dokazovanie výsluchom svedkov – G. J., L. J., F. F.. Žalovaní sa v spore bránili tým, že opísali svoj vzťah s poručiťkou (najmä z pohľadu žalovanej 1/), ako ju navštevovala, opatrovala. Závet mala poručiťka riešiť s opatrovateľkou G. J., ktorú poprosila o pomoc. Opatrovateľka nenašla právnik, ktorý bol ochotný riešiť vec formou notárskej zápisnice. Opatrovateľka dohodla dvoch svedkov, ktorí prišli do nemocnice. Dva krát prečítala poručiťke závet a závet podpísala ako aj svedkovia. Poručiťka bola plne orientovaná, čo mohla dosvedčiť aj p. M., ktorá ako pacientka pri nej ležala. Popreli, že svedkyňa F. bola v zahraničí, pričom táto svedkyňa to môže dokladovať. Navrhli vykonať dokazovanie výsluchom svedkov G. J., L. J., F. F., N. M..

2. Na predbežnom prejednaní sporu nebolo podľa § 151 ods. 2 CSP v spojení s § 186 ods. 2 CSP sporné, že poručiiteľka bola dňa 28.06.2022 hospitalizovaná v Nemocnici s poliklinikou Lučenec, oddelenie dlhodobo chorých.

Súd nepovažoval ďalej za sporné, že poručiiteľka zomrela dňa XX.XX.XXXX. Nebolo tiež sporné, že žalovaná 1/ predložila v dedičskom konaní po poručiiteľke vedenom Okresným súdom Lučenec prostredníctvom notára ako súdneho komisára JUDr. Mariána Jurinu závet poručiiteľky zo dňa 28.06.2022. Uznesením Okresného súdu Lučenec sp. zn. 2D/324/2022, Dnot 413/2022 zo dňa 17.01.2022, právoplatného dňa 15.02.2023 boli žalobcovia odkázaní, aby v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia podali na Okresný súd Lučenec žalobu o určenie absolútnej neplatnosti závetu. Žaloba bola súdu doručená dňa 14.03.2023.

Po inventúre skutkových tvrdení na predbežnom prejednaní sporu ostala sporná pravosť závetu, konkrétne podpísanie závetu poručiiteľkou, ako aj deň podpisu závetu dňa 28.06.2022. Ostalo sporné, že pri podpísaní závetu boli prítomné závetné svedkyne F. F. a L. J. a že na spísaní závetu sa podieľala G. J..

3. Súd na pojednávaní vykonal dokazovanie navrhnutými dôkazmi podľa § 185 ods. 1 CSP, z ktorých zistil, že obsahom závetu, ktorý nebol spísaný vlastnou rukou poručiiteľky, bolo prenechanie bytu na ulici G. J. XX/XXXX K., zapísanom na LV č. XXXX pre k. ú. K. v prípade smrti poručiiteľky v prospech žalovanej 1/. V závete bolo vyjadrené, že ide o poslednú vôľu poručiiteľky

s označením jej osobných údajov, údajov o závetných svedkoch - L. J. a F. F., údajov o žalovanej 1/. Podpis poručiiteľky sa nachádza pod textom o tom, že je vyjadrením jej poslednej vôle pred prítomnými svedkami. Podpis poručiiteľky je paličkovým roztráseným jednoduchým veľkým písmom s označením mena a priezviska poručiiteľky. Pod podpisom poručiiteľky sa nachádza text o potvrdení svedkov, že svojim podpismi potvrdzujú vyhlásenie poručiiteľky. Nasleduje ich podpis a na konci závetu je dátum 28.06.2022 a miesto podpisu Lučenec (dôkaz závet č.l. 12). Poručiiteľkin vlastným podpis pri preberaní dôchodkov za obdobie 04.02.2022 – 04.08.2022 bol tvorený vlastným podpisovým vzorom – šifrou/ autogramom (dôkaz originál kvitančného listu č. I. 94). O mieste pobytu F. F. (závetnej svedkyne) v konkrétnom čase nebolo možné poskytnúť zo strany dožiadaných orgánov v Rakúsku odpoveď (dôkaz odpoveď z medzinárodného dožiadania od príslušných orgánov Rakúska v zmysle prekladu č. I. 154). Poručiiteľka bola v deň spísania závetu pri vedomí, orientovaná, cítila sa dobre, ťažkosti neudávala, najedla sa (dôkaz výpis zo zdravotnej dokumentácie poručiiteľky zachytený v znaleckom posudku F. A. J., znalkyne pre odbor Zdravníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria č. 114/2023, č. I. 175). Poručiiteľka v čase podpísania závetu trpela ochorením – ľahký organický psychosyndróm. Išlo o ochorenie, ktoré môže mať veľmi ľahké príznaky, ako je únava, spomalené myslenie, závraty, bolesti hlavy, kolísanie pozornosti, poruchy motorickej koordinácie, únava, apatia, mierne zmeny osobnosti, zmeny nálady. Tieto ľahké indikácie nevedú k pozbaveniu spôsobilosti na právne úkony (dôkaz znalecký posudok č. I. 176). Lieky, ktoré poručiiteľka v čase smrti užívala v čase podpisu závetu v žiadnom prípade nemali vplyv na jej správanie, rozumové, vôľové schopnosti v zmysle narušenia úsudkových schopností a kritickosti. Kombinácia liekov nemohla spôsobiť u poručiiteľky, že by pri právnom úkone nekonala slobodne, vážne, zrozumiteľne a určite (dôkaz znalecký posudok – odpovede znalkyne na položené otázky č. I. 177 spisu).

4. Z vykonaného dokazovania v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov podľa § 191 CSP mal súd za preukázané, že poručiiteľka v čase, kedy mal byť podpísaný závet, trpela ľahkým organickým psychosyndrómom, ktorý v diagnostikovanom štádiu ustanoveným znalcom nepredstavoval dôvod k pozbaveniu jej spôsobilosti na právne úkony. V rozhodnom čase bola pri vedomí a plne orientovaná. Lieky, ktoré v danom čase užívala, nemohli mať vplyv na jej rozumovú a vôľovú zložku jej prejavu vôle. Súd tak usúdil, že v čase, keď mal byť podpísaný závet, mala poručiiteľka spôsobilosť na právne úkony. Pokiaľ znalec na záver posudku vyjadril, že nevie vylúčiť a ani potvrdiť jej spôsobilosť na právne úkony v rozhodnom čase, toto konštatovanie nezodpovedalo zisteniam znalca z lekárskejších správ a predchádzajúcich odpovedí znalca na položené otázky.

Súd z odpovede z medzinárodného dožiadania nemal za preukázanú skutočnosť, či závetná svedkyňa F. F. bola v čase spísania závetu v práci v Rakúsku. Dožiadaný orgán na položenú otázku nevedel poskytnúť odpoveď, prípadne nepochopil súdom položenú otázku. Hoci žalovaní vo vyjadrení k žalobe k uvedenej skutočnosti uviedli, že svedkyňa túto skutočnosť vie zdokladovať, boli ďalej v spore procesne pasívni. Na pojednávaní sa na túto skutočnosť (na rozdiel od žalobcov) nedopytovali svedkyne a ani nepredložili žiadne

listinné dôkazy, ktoré by mali preukazovať ich skutkové tvrdenie, že svedkyňa v rozhodnom čase spísania závetu bola na území Slovenskej republiky. Nepožiadali ani súd z tohto hľadiska dôkazným

návrhom, aby svedkyňa v zmysle edičnej povinnosti podľa § 190 CSP predložila dôkazy, ktoré to majú preukazovať. Prípadne svedkyňu požiadali, aby túto skutočnosť preukázala, alebo bližšie vysvetlila.

Posúdením tvrdeného podpisu poručiťky na záвете súd mal za preukázané, že podpis bol uskutočnený jednoduchým paličkovým roztrášeným písmom. Porovnaním podpisov poručiťky na kvitačnom liste pri preberaní dôchodku v rozhodnom období (kedy malo dôjsť k podpisu závetu), ktoré strany sporu nespochybnili, súd usúdil, že podpisy poručiťky pri preberaní dôchodku oproti podpisu na záвете sa na už na prvý pohľad nezhodujú. Kým bežný podpis (pri preberaní dôchodku) bol pre poručiťku typický vlastnou šifrou (spôsobom podpisania), podpis na záвете bol jednoduchý bez šifry. Z toho dôvodu, keďže podpis na záвете bol oproti bežnému podpisu poručiťky zjavne rozdielny, súd nenariadil znalecké dokazovanie z odboru grafológia a písomoznáectvo. Výsledkom takto nariadeného znaleckého dokazovania by zjavne boli totožné závery, ku ktorým prišiel súd porovnaním uvedených podpisov. Nariadenie znaleckého dokazovania by tak bolo nehospodárne. Dôvodom, pre ktorý malo dôjsť k rozdielnemu podpisu na záвете, bolo podľa tvrdení žalovaných a výsluchu svedkov L. J., F. F. a najmä G. J. ten, že takto to odporučil pri porade G. J. právnik. Súd však nepovažoval spomenutých svedkov za vierohodných. Preto mal za nepreukázané, že podpis na záвете patril poručiťke. Najmä z dôvodu zjavnej rozdielnosti podpisov a nevierohodných a nekonzistentných výpovedí svedkov, ktorí mal byť prítomní pri podpise závetu poručiťkou. V spore pritom neboli navrhnuté a teda ani vykonané iné dôkazné prostriedky, ktoré by preukazovali, že závet podpísala poručiťka.

Súd neuveril výpovediam závetných svedkov L. J., F. F. a svedkyne G. J., pretože si odporovali v podstatných okolnostiach spísania závetu. V tej súvislosti tiež súd neuveril skutkovým tvrdeniam žalovanej 1/, ktorá bola vyslúchnutá v spore. Z nasledovných dôvodov:

Žalovaná 1/ pri výsluchu uviedla, že G. J. spísala závet. Informácie o tom, ako bol spísaný závet, žalovanej 1/ mala G. J. poskytnúť v čase, keď jej ho odovzdávala pred smrťou poručiťky. To však nezodpovedalo s výpoveďou G. J., ktorá uviedla, že po podpísaní závetu ho zalepila do obálky a dala ho žalovanej 1/ v nemocnici, keď za nimi prišla. Avšak žalovanej 1/ neuviedla, čo je tam napísané a zalepené, pretože si to tak priala poručiťka, nikomu to nepovedala. Nevedela svedkyňa popísať, ako vedela žalovaná 1/, že je v obálke závet (viď č. I. 222). K tomu mala svedkyňa F. F. uviesť, že po podpísaní závet mal ostať u poručiťky, čo nekorešponduje ani s jednou verziou výpovede žalovanej 1/ a svedkyne G. J..

Žalovaná 1/ pri výsluchu si odporovala svojim vlastným písomným skutkovým tvrdeniam vo vyjadrení k žalobe, keďže na pojednávaní uviedla, že závet sa mal podľa jej vedomosti prečítať G. J. 1 krát, avšak vo vyjadrení k žalobe uviedla, že sa čítal dva krát (porovnaj s č. I. 220).

Svedkyňa G. J. pri výsluchu si viac krát odporovala pri svojich tvrdeniach. Najskôr uviedla, že o spísanie závetu je požiadala poručiťka dňa 28.06.2022. Potom uviedla, že dva týždne obvolávala právnikov. Potom uviedla, že

závet spísala doma, potom ho zanesla právničke a následne ho odniesla dňa 28.06.2022 do nemocnice. Nepamätala sa pritom, kedy ho spísala, asi týždeň. Z toho súd reálne nevedel presne identifikovať, ako kedy, v akom časovom rozpätí spisovala uvedená svedkyňa závet. Vedomosť o dátume narodenia žalovanej 1/ mala z osláv narodenín, avšak na pojednávaní nevedela uviesť dátum jej narodenia, čo spochybňovalo jej tvrdenie o danej okolnosti. Jej výpoveď, že osobné údaje závetných svedkýň získala od nich, keď chodili do nemocnice za poručiťkou, nekorešponduje z výpoveďou závetnej svedkyne F. F., ktorá mala uviesť, že to poručiťka a nie G. J., ju mala požiadať o osobné údaje (č. I. 223). G. J. nerovnako dva krát odpovedala na otázku, či bol v miestnosti okrem nej a závetných svedkýň niekto prítomný. Prvý krát uviedla, že nikto a následne na otázku súdu uviedla, že tam bola prítomná ďalšia pacientka p. M. (porovnaj č. I. 221 druhá strana a č. I. 222 druhá strana). Rozpor je tiež vo výpovedi G. J. a F. F.. Prvá z nich uviedla, že to ona požiadala F. F., aby bola závetná svedkyňa. F. F. však uviedla, že bola o to požiadaná priamo poručiťkou.

Nekonzistentné boli najmä výpovede svedkov F. F., G. J., L. J. ohľadne spôsobu podpisania závetu v nemocnici v rozhodujúci deň. G. J. tvrdila, že závet na základe pokynu poručiťky dva krát nahlas prečítala, pričom mala poručiťka povedať, takto to chcem, toto je moja posledná vôľa. F. F. však uviedla, že nikto okrem „nás svedkýň“ a poručiťky závet nečítal, ani ho nečítal nahlas. K tomuto rozporu výpovedí uvedených svedkov sa pridalo ďalšie rozporné vyjadrenie L. J., ktorá uviedla, že závet si prečítala poručiťka, potom ho nahlas prečítala G. J., avšak jej (L. J.) nebol predložený závet na prečítanie jeho obsahu.

F. F. si na rozdiel od svedkyne L. J. a G. J. nepamätala, či v čase podpisu závetu bol v nemocničnej izbe iný pacient, čo súd s ohľadom na vážnosť daného právneho úkonu, spôsobu jeho podpisania, považoval za vyhýbavú odpoveď, keďže iné okolnosti spôsobu podpisania závetu si svedkyňa pamätala zreteľne.

Je pre súd otázkou, prečo, hoc aj s odstupom času si svedkyňa nepamätala prítomnosť iného pacienta na danom mieste.

5. Z uvedeného pre súd v rámci vzájomného posúdenia výpovedí svedkov vyplynulo, že ostali sporné a nepreukázané okolnosti, kto oslovil závetných svedkov, aby boli závetnými svedkami, ako boli zistené osobné údaje žalovanej 1/ a závetnej svedkyne F. F., ako prebiehalo samotné spísanie a podpísanie závetu poručiiteľkou. Súd z uvedených výpovedí svedkov nevedel jednoznačne ustáliť, či bol závet prečítaný nahlas pred prítomnými G. J., alebo bol prečítaný poručiiteľkou a závetnými svedkyňami, teda nebol prečítaný nahlas. Či poručiiteľka vyjadрила slovne, že toto je jej posledná vôľa, alebo či sa takto prejavila tým, že závet si závetní svedkovia prečítali. Z celkového kontextu výpovedí svedkov ostalo sporné, či skutočne F. F. bola prítomná pri podpisovaní závetu, keďže si nevedela spomenúť oproti iným okolnostiam, že tam bol prítomný v nemocničnej izbe iný pacient. V celkovom súzvuku výpovedí svedkov v spojení s tvrdeniami žalovanej 1/ na pojednávaní, ktorej vyjadrenie v spore mala spísať svedkyňa G. J., súd ustálil, že

tieto osoby sa poznajú a vierohodnosť ich výpovedí bola „otvorene“ nedostatočná. Hoci výpovede svedkýň G. J. a L. J. mali viacero spoločných a podstatných prienikov o celkovom skutku, súd ich nemohol zobrať pri rozhodovaní do úvahy, pretože sa v popísanej a podstatnej miere odlišovali od výpovede o priebehu skutku závetnej svedkyne F. F., najmä oproti výpovedi závetnej svedkyne L. J.. Ak dvaja závetní svedkovia popisujú skutkový stav inak, súd nemôže považovať za preukázaný spôsob podpisu závetu a vôbec či bol podpísaný poručiiteľom, len na základe výpovede závetného svedka, ktorého výpoveď sa zhodovala v niektorých častiach výpovede ďalšieho svedka, prítomného v danom čase a mieste. Najmä, ak výpoveď ďalšieho svedka (G. J.) posúdil aj v iných, vyššie uvedených ohľadoch za nekonzistentnú. Výpovede svedkov preto súd pri rozhodovaní nezobral do úvahy. Súd podľa § 153 ods. 2 CSP nepripustil dôkazný návrh žalovanej 1/ vznesenej na pojednávaní, aby súd vyslúchol svedkyňu M., pacientku, ktorá mala ležať v nemocnici s poručiiteľkou v deň spísania závetu. Návrh na vykonanie dokazovania žalovaná 1/ vznesla po vykonanom dokazovaní na pojednávaní, po uplynutí lehoty na predkladanie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany na predbežnom prejednaní sporu. Pritom išlo o dôkazný prostriedok, ktorý žalovaná mohla predložiť už skôr, pretože predmetnú pani M. spomenula vo svojom vyjadrení k žalobe. V ňom však jednoznačne (v závere vyjadrenia) predložila výpis svedkov, ktorých navrhuje vypočuť a táto osoba tam absentovala. Ako dôkaz v súlade s § 149 CSP (a poučení súdu v zápisnici z predbežného prejednaní sporu) neoznačila túto svedkyňu ani v dodatočne poskytnutej lehote. Rovnako požiadavku na výsluch svedka nevzniesla na predbežnom prejednaní sporu, na rozdiel od požiadavky na výsluch svedka N. M.. Uplatňovaním tohto prostriedku procesnej obrany tak nepostupovala koncentrovane, starostlivo a hospodárne s poukazom na rýchlosť a efektívnosť sporového konania. Žalovaná 1/ bola jasne upovedomená o tom, do akej lehoty je možné predkladať prostriedky procesného útoku. Nešlo pritom o skutkové zistenie o existencii tohto svedka na skutkovom dejí až z vykonaného dokazovania výsluchom svedkov, kedy by súd musel upustiť od uplatnenia sudcovskej koncentrácie konania. Námiatku sudcovskej koncentrácie konania k vznesenému dôkaznému návrhu tak žalobcovia na pojednávaní vznesli dôvodne. Vzhľadom na to súd nevidel dôvod, pre ktorý by námiatke žalobcov nevyhovel.

Výsluch svedkyne N. M. bol pre súd bez výpovednej hodnoty k sporným skutočnostiam (otázka spôsobilosti spísať závet), rovnako aj výsluch žalovaného 2/.

6. Uplatnené prostriedky procesného útoku a procesnej obrany strán boli vo v prevažnej časti totožné (rovnaké návrhy na znalecké dokazovanie, návrhy na výsluch svedkov, okrem N. M., a navrhovaného výsluchu pani M. žalovanou 1/). Z hľadiska unesenia bremena tvrdenia a dôkazného bremena súd upozorňuje sporové strany, ako aj súdneho komisára, že predmetom sporu bolo posúdenie platnosti závetu, ktorý nebol vyhotovený vo forme notárskej zápisnice, ktorá je verejnou listinou podľa § 3 ods. 3 zákona č. 323/1992 Zb. Teda

nešlo o verejnú listinu, ktorá potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je preukázaný opak podľa § 205 CSP. Ale o listinu súkromnú vo forme závetu. Podľa judikatúry platí, že ak bola napadnutá pravosť súkromnej listiny (teda predloženého závetu v dedičskom konaní žalobcami), preukazovať je pravosť musí osoba, ktorá tvrdí skutočnosti, ktoré mali byť súkromnou listinou preukázané. Inak povedané dôkazné bremeno pravosti aj pravosti obsahu je na tom, kto sa listiny dovoláva (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/174/2013 zo dňa 27.05.2014, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/199/2005, ZSP 14/2010, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/15/2003, tiež nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 120/2020 zo dňa 19.08.2020).

Z uvedeného tak vyplýva, že bolo na žalovanej 1/, ktorá predložila do dedičského konania predmetný závet, aby preukázala jeho pravosť. Neboli to žalobcovia, kto mali povinnosť preukazovať, že závet spisovaný vo forme súkromnej listiny je neplatný. Naopak platí, že dôkazné bremeno zaťažuje tú sporovú stranu, ktorá tvrdí rozhodujúce skutočnosti zodpovedajúce skutkovým znakom pre neho priaznivej právnej normy (pozri Lavický, P.: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním. Praha: Leges, 2017, s. 145; podporne pozri s. 151 a 212). K uvedenému tiež súd poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu ČR pod sp. zn. 24Cdo/49/2022 zo dňa 24.05.2022 podľa ktorého, ak dôjde k spochybneniu závetu spisovanej vo forme súkromnej listiny bude sa javiť ako najslabším spravidla právny dôvod dedičského práva osoby, ktorá svoje postavenie odvodzuje práve a len od takejto spochybnenej závetu. Bude na mieste odkázať k podaniu žaloby o určenie dedičského práva toho z účastníkov, ktorý sa do čo do pravosti iným účastníkom spochybnenej závetu vo svoj prospech dovoľáva. Preto súd konštatuje, že hoci súdny komisár odkázal žalobcov na podanie žaloby, mala to byť práve žalovaná 1/, ktorá mala byť odkázaná na podanie žaloby. Súd však z hľadiska zachovania zásady zákazu degenatio justinae, bol povinný o predmetnej žalobe konať, avšak to neznamená, že bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno o existencii dedičského práva nezaťažovalo žalovanú 1/. Tá však dôkazné bremeno o pravosti predloženej závetu v spore neuniesla.

7. Súd pri rozhodnutí vychádzal z tohto záveru o skutkovom stave: Poručiiteľka zomrela dňa XX.XX.XXXX a predtým dňa 28.06.2022 bola hospitalizovaná v Nemocnici s poliklinikou Lučenec, oddelenie dlhodobó chorých. Žalovaná 1/ predložila v dedičskom konaní po poručiiteľke vedenom Okresným súdom Lučenec prostredníctvom notára ako súdneho komisára JUDr. Mariána Jurinu závet poručiiteľky zo dňa 28.06.2022. Uznesením Okresného súdu Lučenec sp. zn. 2D/324/2022, Dnot 413/2022 zo dňa 17.01.2022, právoplatného dňa 15.02.2023 boli žalobcovia odkázaní, aby v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia podali na Okresný súd Lučenec žalobu o určenie absolútnej neplatnosti závetu. Žaloba bola súdu doručená dňa 14.03.2023. Poručiiteľka bola dňa 28.06.2022, kedy mal byť podpísaný závet, spôsobilá na právne úkony, bola orientovaná v čase a priestore, vedela posúdiť následky svojho konania.

Obsahom závetu, ktorý nebol spísaný vlastnou rukou poručiiteľky bolo prenechanie bytu na ulici G. J. XX/XXXX K., zapísanom na LV č. XXXX pre k. ú. K. v prípade smrti poručiiteľky v prospech žalovanej 1/. V závetu bolo vyjadrené, že ide o poslednú vôľu poručiiteľky s označením jej osobných údajov, údajov o závetných svedkoch - L. J. a F. F., údajov o žalovanej 1/. Nebolo preukázané, že podpis v mene poručiiteľky

bol napísaný vlastnou rukou poručiiteľky, teda že bol jej vlastným podpisom. Nebolo preukázané, že poručiiteľka výslovne pred závetnými svedkami uviedla, že predložený závet bol jej poslednou vôľou.

8. Súd po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. V spore išlo o žalobu podľa § 137 písm. d) CSP, t. j. o určenie právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu, pri ktorej súd neskúma existenciu naliehavého právneho záujmu. Osobitným predpisom v danom prípade bolo ustanovenie § 194 ods. 1 CMP, podľa ktorého boli žalobcovia odkázaní súdom prostredníctvom súdneho komisára na podanie predmetnej žaloby, ktorou sa vyrieši sporná otázka v dedičskom konaní po poručiiteľke, t. j. neplatnosť závetu. Petit žaloby žalobcovia naformulovali v súlade s pokynom súdneho komisára a žalobu podali v lehote na to určenej. Žalobcovia správne označili v spore z hľadiska vecnej legitímácie všetkých účastníkov dedičského konania, teda aj žalovaného 2/, ktorý závet nerozporoval. Preto súd žalobu vecne prejednal a rozhodol.

9. Súd subsumoval zistený skutkový stav pod ustanovenie § 476 ods. 1 a 2 v spojení s § 476b Občianskeho zákonníka. Závet je právny úkon o majetku poručiiteľa, ktorý uskutočňuje pre prípad svojej smrti. Každý závet musí byť spísaný v písomnej forme. V každom závetu musí byť uvedený deň, mesiac a rok kedy bol podpísaný, inak je neplatný. Závet môže poručiiteľ napísať vlastnou rukou a musí ho podpísať, vtedy ide o holografný závet podľa § 476a Občianskeho zákonníka. Závet, ktorý poručiiteľ nenapísal vlastnou rukou je alografným závetom podľa § 476b Občianskeho zákonníka. Takýto závet však musí byť poručiiteľom podpísaný jeho vlastnou rukou a musí súčasne pred dvomi prítomnými svedkami výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať. (Zákon zároveň upravuje ešte v § 476c Občianskeho zákonníka ďalšiu formu alografného závetu pri osobe poručiiteľa, ktorý nemôže čítať alebo písať, ako aj zriadenie závetu formou notárskej zápisnice podľa § 476d Občianskeho zákonníka.)

Povolanie svedkov závetu slúži na to, aby tieto osoby mohli potvrdiť, že ide o poručiiteľov závet v prípade, ak sa objavia po smrti poručiiteľa pochybnosti, či skutočne ide o jeho poslednú vôľu. Teda inak povedané,

aby tým vierohodným spôsobom doložili, že závet v skutku obsahuje poslednú vôľu poručiťľa (pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21Cdo/2346/2011 zo dňa 20.03.2013). Závetcovo vyhlásenie, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, musí byť výslovné a pri tomto vyhlásení musia byť prítomní tzv. závetní svedkovia. Pri tejto forme závetu svedkovia osvedčujú svojimi podpismi obsah závetového vyhlásenia, nie obsah závetu (pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/177/2007 zo dňa 25.09.2008). Výslovné prejavenie poručiťľa, že ide o jeho poslednú vôľu sa môže uskutočniť ústne, rovnako aj písomne. Hoci podmienkou platnosti závetu nie je vedomosť svedkov, čo je obsahom závetu, môže to mať iný význam. Ak závetní svedkovia si pri podpisovaní závet prečítali a bolo v ňom písomne uvedené, že listina je poslednou vôľou poručiťľa, je splnená podmienka výslovnosti prejavu poručiťľa. Nie je potom potrebné, aby poručiťľ slovné ústnou formou túto skutočnosť pred závetnými svedkami opakoval.

10. V predmetnej veci poručiťľka mala zriadiť alografný závet, ktorý nebol napísaný jej vlastnou rukou podľa § 476b Občianskeho zákonníka. Z obsahu vykonaného dokazovania však nebolo preukázané, že závet obsahoval podpis poručiťľky napísaný jej vlastnou rukou. Ako už bolo uvedené pri hodnotení skutkového stavu, podpis poručiťľky na závete sa nezhodoval s jej bežným podpisom pri preberaní dôchodku v rozhodnom čase. To samozrejme nemôže vylučovať skutočnosť, že poručiťľka závet podpísala. Za tým účelom však bolo potrebné, aby z vykonaného dokazovania vyplynulo jednoznačné skutkové zistenie, že poručiťľka sa skutočne na závete podpísala, avšak inak ako bežne. To však ostalo v spore nepreukázané, aj pre nevierohodnosť závetných svedkov, rovnako aj svedkyne G. J.. V spore tak nastala procesná situácia non liquet. Ak určitá skutková okolnosť potrebná pre splnenie hypotézy právnej normy nebola v spore preukázaná (non liquet), považuje sa z hľadiska procesných následkov za zistené, že k splneniu hypotézy právnej normy nedošlo (porovnaj nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 24/2019 zo dňa 09.06.2020). Súd preto dospel k záveru, že závet nebol podpísaný vlastnou rukou poručiťľky. Absencia vlastného podpisu poručiťľky na závete tak odporuje § 476b Občianskeho zákonníka a závet je podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatným právnym úkonom.

11. V spore nebolo rovnako preukázané, či poručiťľka pri podpisovaní závetu výslovne uviedla pred závetnými svedkami, že uvedená listina predstavuje jej poslednú vôľu. Z výsluchu závetných svedkov v spojení s výsluchom svedkyne G. J. bolo nepreukázané, akým spôsobom mala poručiťľka túto skutočnosť oznámiť. F. F. tvrdila, že si závet prečítala spolu s druhou závetnou svedkyňou a nebol čítaný nahlas. Ak si ho prečítala, potom sa z obsahu závetu podľa názoru súdu mohla dozvedieť, že ide o poslednú vôľu poručiťľky. Uvedené konštatovanie však vylučuje tvrdenie svedka L. J., že závet bol čítaný nahlas G. J. a že závet sama nečítala. F. F. pritom neuviedla, že by pri akte podpisania závetu poručiťľka niečo povedala. Na rozdiel od výpovede L. J., podľa ktorej im poručiťľka mala povedať, že rozhodla sa darovať testamentom byt na svoju sestru, preto ich zavolala. Inak to však popísala G. J., podľa ktorej poručiťľka povedala – „takto chcem, ako je napísané, je to moja posledná vôľa“. Pre súd išlo o taký rozpor vo výpovediach kľúčových svedkov, pre ktorý nevedel identifikovať priebeh skutkového deja. Z toho dôvodu rovnako nastal v tejto časti procesný stav non liquet.

12. Súd tak dospel k záveru, že poručiťľka tiež nevyhlásila pred závetnými svedkami závetným svedkom skutočnosť, že závet obsahoval jej poslednú vôľu. Súd s poukazom na rozdielnosť výpovede F. F. nemal tiež za preukázané, či skutočne pri „podpisovaní“ závetu bola táto svedkyňa prítomná. Vzhľadom na to závet súd považoval za neplatný právny úkon podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože nedošlo k výslovnému prejavu poručiťľky pred dvomi súčasne prítomnými svedkami, že išlo o jej poslednú vôľu v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka.

13. K ďalším a podľa názoru súdu nedôvodným námietkam žalobcov ohľadne nedodržania ďalších formálnych náležitostí závetu, umiestnenia podpisu poručiťľky, súd poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu SR uverejnenú pod R 77/2004, ďalej rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/177/2007, rozhodnutie Krajského súdu v Trnave pod sp. zn. 9Co/225/2012 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16Co/120/2018 zo dňa 24.09.2019, ktoré súd oboznámil pri predbežnom právnom názore na predbežnom prejednaní sporu.

14. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP podľa pomeru úspechu vo veci. Žalobcovia boli v spore úspešní v celom rozsahu. Preto súd žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, v lehote troch dní od právoplatnosti

rozhodnutia súdneho úradníka o výške trov konania. Rozhodnutie o výške trov konania súd vydá po právoplatnosti tohto rozsudku (§ 262 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia prostredníctvom Okresného súdu Lučenec na Krajský súd v Banskej Bystrici, písomne vo vyhotovení trojmo.

V odvolaní musí byť uvedené, ktorému súdu je určené, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, kto ho robí – odvolateľ, ktorej veci sa týka, v akom rozsahu odvolateľ napáda rozhodnutie, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody), čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh), odvolanie musí byť podpísané (§ 363 v spojení s § 127 C. s. p.). Odvolanie treba predložiť v troch rovnopisoch, inak súd zhotoví kópie na trovy odvolateľa.

Odvolanie možno odôvodniť (odvolacie dôvody) len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 C. s. p.).

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej (§ 365 ods. 2 C. s. p.).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, môže oprávnený podať návrh na vykonanie exekúcie podľa Zák. č. 233/95 Z.z. a noviel – Exekučný poriadok.